nių dirbinių: geležinis kabliukas, keramikos šukių, lango stiklo šukė. Perkasoje 4 aptiktas šiukšlių duobės pakraštys. Duobė siekia 1,75 m gylį nuo žemės paviršiaus. Joje bei kitose tyrinėto ploto vietose surinkta nemažai radinių: kriauninis peilis (skustuvas?), kitų smulkių geležinių dirbinių, plytų fragmentų, keramikos šukių, stiklinių indų bei langų stiklo šukių. Tarp keramikos buvo glazūruotų, fajanso, porceliano, akmens masės indų šukių. Perkasose aptikti radiniai datuotini naujaisiais laikais (XVIII–XIX a.).

GUDELIAI (LENKIŠKĖS) BARROW CEMETERY

In 2005 in the Gudeliai (Lenkiškės) barrow cemetery (Vilnius district) destroyed barrows 10(68) and 11(61) and two plots each making 30 m^2 were investigated (Fig. 39). The barrow 10(68) was found to have a stone circle (Fig. VIII). One cremation without any burial items was discovered in the barrow. Besides that, remains of Mesolithic and Iron Age settlements were detected underneath (Fig. 41). The barrow 11(6) had no stone circle, but it had at least two small pits at its foot. A symbolic warrior burial was found in that. It contained no bones, but there were certain burial items: a broken battle-axe and a spear-head fragment (Fig. 40:5–6, IX). The investigated barrows were typical to the East Lithuanian Barrow culture and dated to the middle or the second half of the 1st millennium A.D. In both plots investigated finds dating to the 18th – 19th century were discovered.

KURŠIŲ PILKAPYNAS

Mykolas MICHELBERTAS

2005 m. KVAD užsakymu buvo tęsiami apardyto Kuršių pilkapyno (Kelmės r.) (AR 415) archeologiniai tyrinėjimai. 2004 m. šiame pilkapyne ištirtas pilkapis I, labai apardytas didžiulės lobių ieškotojų iškastos duobės. Jame buvo aptiktos kelių senojo geležies amžiaus kapų liekanos. Kapai buvo suardyti, rasta tik dalis įkapių. Buvusiuose vyrų kapuose surasti geležiniai įmoviniai ietigaliai, moterų kapuose – nedidelių matmenų žalvarinės apyrankės. Sprendžiant pagal rastus dirbinius, Kuršių I pilkapio chronologija yra C^{1a} periodo pabaiga – C^{1b} periodas, t. y. III a. pirmoji pusė (žr. *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 85–86).

Pilkapis II, tyrinėtas 2005 m., taip pat buvo apardytas lobių ieškotojų – jo sampilo centre buvo iškasta 2,6x1,8 m dydžio ir iki 80–90 cm gylio duobė. Sampilo dydis prieš tyrinėjimus buvo apie 13,5x11 m, aukštis iš P pusės – 1,05 m, iš Š – 1,6 m.

Pilkapyje aptiktos 5 senojo geležies amžiaus kapų liekanos. *Kape 1* buvo palaidotas vaikas, greičiausiai mergaitė, *kapuose 2–5* – vyrai. Mirusieji laidoti nedeginti. Tai patvirtina kape 2 aptiktos griaučių liekanos, įvairūs kaulai kituose kapuose. Kape 2 mirusysis laidotas aukštielninkas, ištiestas, kairioji ranka buvo sulenkta buku kampu ir padėta įstrižai pilvo.

Mirusieji laidoti 60–80 cm gylyje, matuojant nuo apardyto sampilo viršaus. Tik kapas 3 buvo aptiktas 1,3 m gylyje. Atrodo, kad kapas buvo įrengtas pilkapio vainiko Š priestate.

Mirusiųjų laidojimo kryptis yra įvairi. Dalis mirusiųjų laidoti galvomis į ŠV, vieñas mi-

rusysis – galva į PV. Atrodo, kad daugumą mirusiųjų buvo stengtasi laidoti galvomis į V, nes nukrypimai nuo V krypties (ŠV 300°, ŠV 290°, PV 260°) yra nedideli. Gal tik kapą 1 galima skirti Š krypties kapams (ŠV 335°).

Vyrų kapų įkapes sudaro geležiniai darbo įrankiai (įmoviniai kirviai, peiliai tiesia ir lenkta nugarėlėmis), ginklai (ietigaliai). Tik viename vyro kape 4 rasta papuošalų – žalvarinė apyrankė ir geležinis lazdelinis smeigtukas. Mergaitės kape 1 rasti tik papuošalai: 2 žalvarinės apyrankės, įvija ir geležinis lazdelinis smeigtukas (42 pav.). Atkreiptinas dėmesys, kad apyrankės yra mažų matmenų, matyt, specialiai gamintos vaikui. Kapuose įkapių nėra daug, rasta nuo 2 iki 4 daiktų.

Įkapių dėjimo tvarka įvairi. Kaip rodo ietigalių padėtis vyrų kapuose (kairėje galvos pusėje), mirusiesiems ietys būdavo guldomos prie kairiojo šono. Peiliai ir dalis kirvių dėti mirusiųjų galvūgalyje. Kartais kirviai dėti juosmens srityje (kapas 3). Papuošalai visuose kapuose aptikti taip, kaip jie buvo nešiojami – apyrankės ant rankų, smeigtukai – daugiausia krūtinės srityje. Papuošalai padeda nustatyti kapų chronologiją. Kape 4 rastoji apyrankė priklauso pusiau apskrito pjūvio apyrankių IV grupei. Tokių apyrankių daugiausia aptikta Žemaitijos pilkapynuose bei Centrinės Lietuvos kapinynuose. Plačiausiai šios apyrankės nešiotos C^{1b}–C^{2} perioduose, t. y. III a. Kape 1 rastos apyrankės priklauso VII pusiau apskrito pjūvio apyrankių grupei, kuri pasirodė C^{1a} periodo pabaigoje ir nešiota dar C^{2}–C^{3} perioduose.

Iš atsitiktinių dirbinių galima paminėti žalvarinę antkaklę, kurios vienas galas baigiasi kabliuku. Deja, kitas galas yra nulaužtas ir šiuo metu sunku pasakyti, kokiam tipui antkaklė priklausė. Išsiskiria geležinių papuošalų – lazdelinių smeigtukų gausa. Jie rasti ir kapuose, ir atsitiktinai.

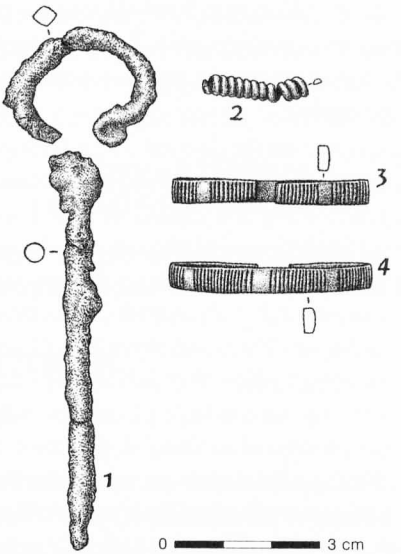

42 pav. Kuršiai, pilkapis II, kapo 1 įkapės.
I. Maciukaitės pieš.
Fig. 42. Kuršiai barrow cemetery, barrow 2, burial items of the grave 1.

Taigi pilkapį galima datuoti III a.

Nors pilkapis apardytas, pavyko atidengti dar neblogai išlikusį akmenų vainiką. Pradžioje pilkapyje buvo sukrautas apskritas akmenų vainikas. Jo skersmuo R–V kryptimi vidinėje pusėje buvo 6,6 m, išorinėje – 8,6 m. Vėliau apskrito vainiko P dalis buvo išardyta ir pristatytas puslankio formos priestatas, kurio plotis R–V kryptimi buvo 2,8–3,2 m. Atrodo, kad ir Š dalyje buvo kitas priestatas, kurio akmenys neišliko. Dalis mirusiųjų ir buvo palaidoti priestatuose (kapai 2–4). Vainikų statybai naudoti labai įvairaus dydžio akmenys. Kai kur vainikų buvo likę keli aukštai, kai mažesni akmenys buvo sudėti ant didesnių.

Taigi ir Kuršių pilkapis II suteikė papildomos informacijos apie Žemaitijos gyventojų laidoseną senojo geležies amžiaus antrojoje pusėje.

KURŠIAI BARROW CEMETERY (SUMMARY)

In 2005 in the Kuršiai barrow cemetery the disturbed barrow 2 was investigated. 5 inhumations dating to the 3rd century were discovered in that. The burial items included socketed iron spearheads, socketed axes, different knifes, crook-like pins and bronze bracelets with a concave cross-section (Fig. 42). Stray finds including a bronze neck-ring were discovered as well. The barrow had a relatively well-preserved stone circle with extensions.

JUODYNO PILKAPYNAS

Vidas SEMĖNAS

2005 m. ištirtas vienas apardytas Juodyno pilkapyno (Švenčionių r.) (A 1072P) pilkapis. Juodyno pilkapynas anksčiau netyrinėtas. Pilkapyne yra 3 pilkapiai. Du pilkapiai 2 ir 3 yra greta vienas kito, o trečiasis pilkapis 1 – apie 45 m į PR nuo jų.

Pilkapis 2 buvo pilkapyno centre. Jo sampilas gerokai apardytas: V dalis suarta sodinant mišką, PR dalis suarta įrengiant kvartalinę priešgaisrinę juostą, centrinė dalis apgadinta lobių ieškotojų.

Pilkapis buvo be akmenų vainiko, jo sampilą juosė 7 duobės. Visas duobes dengė 10–25 cm storio ištisinė tamsiai pilko smėlio juosta, po kuria išryškėjo duobių kontūrai, apibrėžti balkšvu smėliu. Duobės buvo vidutiniškai 2,6x1,75 m dydžio, netaisyklingo ovalo ar keturkampio užapvalintais kampais formos, 0,7–1,2 m gylio. Pilkapio skersmuo su duobėmis buvo apie 10–11 m.

Kapų ar pavienių radinių pilkapyje neaptikta. Ištirtas pilkapis datuotinas IX a. pabaiga – XII a.

JUODYNAS BARROW CEMETERY

In 2005 in the Juodynas barrow cemetery (Švenčionys district) the disturbed barrow 2 was investigated. Its diameter including pits was about 10 to 11 m. Neither burials, nor burial items were found. The barrow dated to the late 9th – 12th century.

PADUOBĖS (ŠALTALIŪNĖS) III GRUPĖS PILKAPYNAS

Valdas STEPONAITIS

2005 m. vadovaujantis KVAD ardomų archeologinių vietų tyrimo programa, buvo pratęsti Paduobės (Šaltaliūnės) (Švenčionių r.) III grupės pilkapyno (A 1096 P) tyrinėjimai, LNM pradėti 1987 m. (žr. *ATL 1986 ir 1987 metais*, V., 1988, p. 61–63; *ATL 1988 ir*